

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

LXXXI. IV. In idem argumentum; repræsentat animam extra corpus quoad potentias & actus spectatam.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)

mortem adeo leuem & facilem existimas? Quòd si grauem putas, tum ob hæc, tum ob alia quæ illam consequuntur, cur hæc omnia negligis? cur non tibi provides, ut hæc eadem tibi leuius contingant? Tu enim alios mori vides, attendis an pacatè, ac sine dolore hinc abeant, an verò cum magnis doloribus, & ægè animam profundant: Hæc minima sunt, sed longe maiora, quæ mortem consequuntur, quæ tamen à te pendent, si in hac vitâ provideris. Nam hæc vita, & quæ le-

quitur, ita inter se comparantur, ut hæc præfens sit meritum vel demeritum; alia verò, sic vel præmium, vel pœna. *Quæ enim seminat verit homo, hæc & metet*, Vide quid semines ut scias quid aliquando metere debeas *Qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet: Quid metet: vitam æternam, Amen.*

* *
* *

F E R I A S E X T A

DOMINICÆ QVARTÆ IN QVADRAGESIMA.

CONCIO QVARTA

Anima extra corpus, quoad potentias & actus spectata.

Veni, & Vide. Ioannis 11.

SI huic tantum mundo nati essemus, parum nostra referret, quid agatur in altero, verum cum potissimum quod ad nos spectat, minimè sit id quod in hæc vitâ sit, sed quod in alterâ expectamus, non est velle scire aliquid minimè ad nos pertinens, scrutari quod agatur in alterâ. De hæc etiam proindè Filius Dei nobis locutus est: sicut in parabolâ illius qui decem millia talentorum debebat Matth. 18. item in eâ quæ est decem Virginum, & in diuitis Epu-

lonis historiâ. Scio quidem prohibitum nobis esse in cap. 3. Eccli. scrutari, quod lap-
ra nostrum captam est, ac penetrare velle quæ Deus nobis abdita esse voluit: *Altiora ne fructatus fueris*: & ratio in ipsis verbis continetur, nam nemo ad altera, & fortiora perveniet: *Sed quæ a præcepti tibi Deus illa cogita semper*: quasi dicat, habes materiam tuæ diligentæ, tuique conatus: & *in pluribus operibus eius ne fueris curiosus*: quod ostendit Deum multa voluisse esse occulta, & horum inquisitionem

fontem esse curiositatem; seu cognitionem eorum esse prohibitam: *Non est enim tibi necessarium ea quæ abscondita sunt videre oculis tuis:* quasi dicat, rebus tantum necessariis vacandum esse, aliarum rerum studium esse superfluum: unde subdit: *In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus eius non eris curiosus:* atque ut scias inutilem esse conatum. subiungit: *Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi:* ne quis existimaret omnia, sibi cognoscenda quæ Deus nobis proposuit, nam multa nos admirari voluit, non nosse: Denique subiicit periculum quod nobis imminet à curiositate: *Multos quoque supplantavit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum:* quibus verbis significat multos deceptos, & vanos effectos quod crederent se intelligere, quod non comprehendebant, nec intelligere poterant. Sed scio etiam, hanc notitiam de statu alterius vitæ plenam esse utilitatis, ut jam expecti estis ex primo discursu, & ex hoc posteriori non minus futurum spero. præsertim cum hunc aggrediar cum eâ moderazione quam præcipit Apostolus Roman. 12. cum nos monet; *Non plus sapere, sed sapere ad sobrietatem; & unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei;* & talenti sibi crediti. Ut igitur nostro recte utamur, petamus à Deo novam gratiam, idque opè Virginis, AVE MARIA.

IGNORO, Auditores, vim & facultatem ingenij eorum qui me audiunt, at scio Apostolum Paulum agnovisse olim inter Christianos sui temporis ingenia quædam exilia & infirma: unde nonnulli ab eo dicuntur, Hebr. 5. *Imbecilles ad audiendum:* & 1. Cor. 3. *Parvuli in Christo, qui lacte solo alenduntur:* lac vobis potum dedi non escam: nondum enim poteratis: alij carnales, sensibusque addicti: 1. Cor. 2. *animalis autem homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei,* & cap. 3. *non potui loqui vobis*

quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam parvulis in Christo: Contra verò novit alios, planè spirituales, capacesque solidi cibi, perfectos, & ad quos non dubitabat de rebus sublimioribus, magis difficilibus, spiritualibus, perfectisque sermonem habere. 1. Cor. 2. *spiritualibus spiritualia comparantes,* id est spiritualibus viris spiritualia adaptantes, seu, illis tanquam apta tradentes: & supra: *Sapientiam loquimur inter perfectos;* & cap. 14. *Si quis videtur Propheta esse aut spiritualis, cognoscat quæ scribo vobis:* Et Hebr. 5. *Perfectorum est solidus cibus.* Ego quidem eiusmodi hodie auditores requirem, cum mihi sermo esse debeat de re profus spirituali, nempe de animâ separata, ad quam rem intelligendam oportet animum à sensibus abstrahere, & nihil corporeum nobis proponere. Ego quidem præcipuè eiusmodi homines alloquor, ut sibi & aliis intelligant: quod si sint aliqui harum rerum minus cadaces dicam illis, *Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite* ad Galat. 6. Sed ut hodiernum discursum cum præcedenti connectamus.

Nota in Animâ rationali præter ipsam quæ substantialis est & pars compositi, quod est homo, spectari posse 1. Potentias animæ, ut intellectum & voluntatem, 2. Eiusdem actiones, & intra se & extra se. 3. Habitus vel infusos, vel acquisitos: 4. Species rerum ab objectis collectas. Hoc posito.

Dico 1. In animâ separatâ manere ex potentiis quas habebat in hac vitâ, intellectum & voluntatem, fortasse potentiam motricem, alias omnes extinctas esse.

1. Pars probatur de animæ potentiis: quia certum est illas esse spirituales, & in animæ natura esse, non autem in aliquo organo corporeo: cum earum actiones sint independentes à materia, ut patet ex earum objectis vniuersalibus quæ sunt spiritualia.

2. Pars probatur, de potentia motrice. scilicet ipsam probabiliter in anima remanere, ut eamqua possit mutare suam præsentiam localem. Probatum inquam. Quia potuit corpori hanc facultatem imprimere igitur illam habet in se: Hinc fit, ut cum in exitu norit ad quid destinata sit, eo ipsa pergat. Sed qua alterius voluntati addicta est, non manet libera ut possit commigrare quo velit, secundum illud, *Ligatis manibus & pedibus projicite eum in tenebras exteriores*; qua voce significatur carcer tenebrosus qui erat extrâ urbem Hierosolymitanam, & ex consequenti, quilibet alius in quo quivis captivus detinetur.

3. Pars probatur. Quia aliæ potentia cum sint materiales & corporeæ unâ cum suo subiecto destruuntur, ut visus, auditus, olfactus gustus, & tactus: ad hæc vis imaginativa, phantasia, sensus communis uterque appetitus inferior, concupiscibilis & irascibilis, & si quæ sunt aliæ potentia corporeæ. Ratio est, Quia cum sint dependentes à subiecto corporeo, illo destructo eas perire necesse est una cum corpore. Et vel hinc patet, quia in senectute, organis paulatim corruptis, illæ etiam paulatim minuuntur, uti docet quotidiana experientia *Quando tenebrescent videntes per foramina*, &c. & *obsurdescent omnes filia carminis*, &c. cap. 12. Ecclesiast.

Dico II. In anima separata, ex natura sua manere habitus Intellectus & Voluntatis quos in hac vita acquisierat, sed præsertim Voluntatis. Ratio est. Quia habitus intellectus & voluntatis sunt spirituales cum sint in subiecto spiritali, nec pendeant ullo modo à corpore: non quidem ut à causa materiali, quia sunt spirituales, neque ut à causa efficiente, utpote inferioris ordinis, nec potest fingi alius modus dependentiæ, si ergo non pendet à corpore, manebunt planè in anima separata, ut pote spiritali

Dixi autem I. ex natura sua: quia cum anima separata in hoc rerum ordine non maneat in puris naturalibus, sed vel præmio vel pœna afficiatur, de facto non manent in illa multa quæ acquisivit, sed ea tantum quæ convenire possunt statui præsentis vel pœnæ, vel præmij. Et ira in anima beata nō manent imperfecti habitus, quia nō decent illum statum, & propterea pereunt in ea habitus vitiorum habitus imperfecti etiâ supernaturales ut fides spes, pœnitentia, & alii dicunt; si obscuri: quia cum in illo statu non debeant elici actus imperfecti, superflue eorum habitus retinerentur. Damnatæ verò animæ nihil supernaturale retinent, nec quidem bonos habitus morales naturales, quibus in pœnam spoliantur.

Dixi II. præcipuè Voluntatis. Quia habitus Intellectus producti ab actibus qui pendent à speciebus acceptis, cum amplius non prosint, fortassè non manebunt ne sint inutiles. Tales sunt omnes habitus scientiarum & artium, uti patebit ex dicendis cum agemus de speciebus acceptis.

Dico III. Nullos habitus qui fuerunt in parte inferiori, remanere in anima separata. Probatum. Quia, ut ait Aristoteles, corruptis nobis, corrumpuntur quæ sunt in nobis, sed cum anima abijt ex corpore, corrumpuntur potentia sensitivæ, igitur & omnes illarum habitus: Itaque si sunt aliqua virtutes, in appetitu inferiori residentes, illæ omnes pereunt.

Dico IV. Animæ separatæ nullam actionem circa corpora, & nullam à corporibus passionem convenire posse. De passione quidem, probatur, Quia cum sit spiritalis, nihil pati potest à corporibus, nisi supernaturaliter id fiat, qua ratione animæ pati possunt ab igne. De actione autem probatur, Quia cum sit pars compositi nullam actionem

nem potest exercere circa corpus nisi sit in illo, cum ex sua natura sit forma corporis, non potest foras exire nisi instrumento corporis, quod ut faciat, oportet ut illud informet, & hoc non facit separata.

Dico V. Quoad ea quæ pertinent ad potentiam intellectivam, 1. Id fieri in ea quod dicitur Psalmo 145. uti præclare explicat Sanctus Dorotheus Doct. 12, scilicet, in die separationis perire omnes cogitationes eius: quod ideo fit, quia omnes huius vitæ species obliterantur tanquam inutiles, ut quæ non agunt nisi coniunctæ cum phantasmatis, à quibus uti dependent cum fiunt, ita dependent cum operantur: nam species quæ sunt in intellectu, cum imitentur eas quæ sunt in imaginatione, sicut eæ quæ efficiunt primas apprehensiones, sine quibus non fiunt neque iudicia, neque discursus, oportet intelligentem phantasmata speculari ut sæpius dictum est, seu ad ea se convertere: quod fit non tantum propter concomitantiam operationum, ratione potentiarum quæ radican- tur in eadem anima, sed etiam propter subordinationem specierum, & dependentiam illarum: nam sicut species ab obiectis, sunt causæ specierum in phantasia sicut obiectivæ, ita species phantasiæ sunt causæ specierum intellectualium etiam obiectivæ, alioqui illis corruptis non sequeretur in intellectu vel oblivio, vel delirium, vel insania, vel cessatio intelligendi, contra quam experimur: cum itaque in morte pereant omnes species phantasiæ inutiles fiunt omnes species ab illis profectæ in intellectu, quia istæ sine illis non moventur, itaque tolluntur omnes: & proinde in illa die peribunt omnes cogitationes eorum: quod interpretans Dorotheus, cogitationes dicit huius sæculi: veluti ædificationis agrorum, parentum, filiorum, & omnis commercii: hæc enim omnia, simul atq; ani-

ma egressa est, pereunt, itaque nullius horum perit. Fundamentum huius rei est status diversus in corpore, & extra corpus: quare sicut quæ sunt corporis, illa omnia præterierunt, ita quæ sunt animi, intra priorem statum. Proinde peribunt illæ scientiæ quas tantopere amasti, tot curæ, tot meditationes & studia, cum enim Deus det animæ separatae alias species eiusmodi statui convenientes, nullas amplius habet quæ ad statum in quo sumus pertineant. Et consequenti perit quidquid fuit in tempore, & solum morale permanet propter meritum & demeritum, & quia ille status est pænæ vel præmij.

2. Hinc sequitur ingens animæ stupor propter novitatem status, mutationem rerum omnium, & modi agendi: Non enim utitur tunc sensibus, non phantasiâ, non speciebus hinc collectis, sed iis quas Deus de novo immitit. Non jam astra intuetur, non Solem, non Cælum, non Terram, non elementa, non res omnes, quibus convixerat, quibus inoleverat ab initio, sed omnia alia, & aliò modò, aliâ ratione. Inde subit animum ingens novitatis admiratio in illa rerum solitudine, in illò tenebrarum horrore, & in formidabili ignitorum Spirituum consuetudine, quos cum non videat, videt; percipitque præsentis, cum non audit; cum non sentiat, sentit. Deo, ut suæ iustitiæ ministris dante vires ad agendum supra naturam. Quod si Rex Balthasar in medio convivio stipatus à suis, in magnâ domesticorum, & custodum frequentiam, cum ad parietem extensam in aère manum vidisset, scribentem ignotam Scripturam, sic conturbatus, est, ut dicatur Daniel. 5. Rex aspicebat articulos manus scribentis. Tunc facies Regis commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum: & com-
pages

pages renū eius solvebantur, & genua eius ad se invicem collidebantur. Exclamavit itaque Rex fortiter. Quid putas animæ in ingressu in alteram vitam ab egressu à corpore, in tanta rerum mutatione contingere.

3. Oritur in intellectu diversitas iudicij quod induit anima de suis rebus, de vita præterita, de bonis æternis, de hominum iudiciis, de rebus, de omnibus creatis, de altera vita, æternitate, de ipso Deo, longè aliter quam cum esset in corpore. Tunc enim omnes suos errores corrigit, ac res omnes videt ut in se sunt. Quam vana esse apprehendit, & nullius momenti, quæ tanti ducebat in vita, famam, honorem; dominationem, opes gloriam, pulchritudinem, voluptatem, delicias, amores, scientias, regna, sceptrā, & quidquid homines admirantur; Quanti ea ducit quæ negligebat, paupertatem, jeiunium, austeritates, humilitatem, cruces, passionem, virtutes! Quam aliter de Deo sentit, & eius iudiciis, de Paradiso, de inferorum pœnis, eorumque duratione interminabili! Nabuchodonosor olim turbata imaginatione, cum se bovem putaret, herbas comedebat, ut testatur Scriptura. *Fenum sicut bos comedes, & cum feris habitatio tua.* Vide qualem se gesserit septem annis. Sed sibi redditus, suum illud factum exhorruit. Quibus per præstigias oculi fascinantur, innumera videre se putant, quæ non vident: sed quando sublatum est fascinum, errorem suum apprehendunt, & falsitatem. Fuerunt qui crederent se in mensa sedisse, atque lautissime epulatos; qui postea sublato fascino se deceptos cognoverunt. Eodem modo quādiu anima in corpore residet, rerum fictio ipsam decipit, secundum illud Sap. 4. *Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona: id est pervertit iudicium, ut bona pudeat, quæ non sunt: non putet autem quæ sunt. Et in constantia concupiscentia transvertit.* (Id est, susque

deque evertit) sensum sine malitia; Sed relicto corpore, unde omnis fascino; cum anima, res uti in se sunt intuetur, cum obstupescit se fuisse deceptam, eoremque suam agnoscit. Certè quis istud non admiraretur, quod homines in rerum omnium luce non videant, quod postea videre incipiunt, uti oportet videre, quando lux vitæ est extincta.

4. Nascitur in intellectu tam vehemens applicatio seu fixa adhesio ad quædam objecta, ut semper in iisdem versetur uti dicitur apud Danielem cap. 12. *Ut videant semper.* Equidem in hac vita cogitationes, sibi perpetuo succedunt; unde in varia abitamus, hinc oritur illa, de qua Sapiens loquitur, in constantia concupiscentiæ *per bos rotas sicut fundæ, quæ dicitur, per bos perpetua quædam at velut in gyrum mutatio, rotatio, circuitio, & quasi turbo concupiscentiæ, dum ex una in aliam transitur; Sed in altera vita, illa agitatio mentis cessabit, & in uno mens defigetur, quæ illud cogitare cogetur quod nolet: quæ agendi diversa ratio in intellectu incredibile dicitur, quam gravis futura sit animæ, dum non habebit suarum cogitationum libertatem; Misera Ixionis imitatrix eiusdem commentationis rotam semper circumagens, in hac vita sanè non exiguum est illud curarum levamentum, quod varietate cogitationum mens aliò divertatur, ut & iudiciorum mutatione, quæ vel de personis, vel de rebus ferre solet. Sed in altera vita non ita se res habet, cum illic uni solum cogitationi, eisdemque uni tantum de quaque re iudicio mens in perpetuum affixa sit *Ut videant semper.**

5. Cum intellectus sequatur statum animæ, hæc autem post mortem sit extra corpus, ita ille operatur independentè à corpore; & proinde eodem planè modo agit

quo solent agere Spiritus seu angeli. In hoc autem differt spiritus à corpore, quod cum corpus habeat rationem materiæ seu potentia passivæ, semper recipiat, & ab extrinseco unde sensus moventur ab objectis externis, à quibus accipiunt species impressas, & deinde à seipsis per species expressas, & ideo dicit Aristoteles, sentire esse quoddam pati: hinc oculus seipsum non videt, nec enim est in seipsum reflectivus, quia seipsum movere non potest per speciem impressam: quod si videt in speculo, non tam à se movetur quam à speculo sed immediate & rectè seipsum movere non potest, quia speciem non in se, sed à se, directè emitit. Intellectus autem Ita respectu aliorum objectorum est potentia, quia possibilis est fieri omnia per representationem, ut respectu sui sit quidam actus: Ipse enim se movet; Nam esse potestate non potest quod actu: cum autem unaquæq; res id sit prius quod actu est, quam quod est potentia, hinc fit ut primum objectum spiritus sit ipse sibi, unde quilibet est mensura totius suæ intellectiois, quia rationabile est, ut virtus intellectiva adæquetur perfectioni ipsius animæ; sic enim Deus se comprehendit quia intellectus divinus æquatur suæ essentia infinitæ: hinc etiam fit, ut quod primum Deus intelligit, sit ipse: ita quod primum Angelus intelligit, ipse est; unde est mensura suæ intellectiois; immò ut aliqui docent, non potest à sui cogitatione cessare, quia sibi semper præsens est, & sibi est sui species, itaque alia non indiget, quia spiritualis est, & consequenter per se intelligibilibus; & proinde seipsum ignorare non potest. Quare cum anima separata eundem habeat modum intelligendi, quem habeat Angelus, cum quò tunc convenit in statu; ipsa se semper intuetur ac videt, quia sibi ipsa est intimè præsens: & si hoc deesset; certè Deus ipsi immitteret speciem infusam quâ se ipsam,

primum omnium objectorum, cognosceret; nam ad hoc primum inclinationem habet; Quod si vitij deturpata sit atque tædada, tunc maximè patitur à sui cognitione: Sed velit, nolit, cogitur semper seipsum intueri, & exhorlescere, secundum illud quod diximus *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.* Theren. 3. quæ est gravissima eius pœna, ut ait Bernardus lib. 3. de Considerat. cap. 12. his verbis: Non est aspectus, sive in cælo, sive in terrâ, quem tenebrosa conscientia suffugere magis velit, minus possit: Non latent tenebræ vel seipsas, se vident, quæ aliud non vident; opera tenebrarum sequuntur illas: non est quò se abscondant ab illis ne in tenebris quidem. Hac ille: Et nos hæctenus de intellectu; sequitur ut agamus de voluntate in eo statu.

VI. loco: quâ in re. t. tunc fiet in eâ tanta mutatio, ut aliò modò sit progressura, quâ in facere soleret in hâc vitâ: cum enim duplex sit instinctus in nobis, naturalis seu innatus; alter additivus, & quasi secundarius, & extraneus, seu impressus; primus est à Deo inustus; alter ab objectis excitatus. Dicitur autem in hâc vitâ summus pauci sequuntur innatum, propter obscuram sui finis & principalis objecti cognitionem, sed à variis objectis, quæ per sensus animam feriunt, sese abripi sinunt. Verùm eum anima est extra corpore, ac perit illa objectorum externorum titillatio, evanescit ille rerum creaturarum amor, eiusque loco exluscitat se naturale pondus, atque inclinatio vehementissima, & incitativissima in Deum, ut in suum finem; quæ sublato corporis impedimento, tantâ vi animam rapit, ut non possit retineri, quin sese illi uniat, sine forti quâdam resistentiâ & proinde afflictione, & gravissimâ molestia, in quam de facto incurrit; quando ob mortalis vitæ imperfectiones ab illâ

vnione impeditur. Quod si illa impedimenta æterna esse senserit, acerrimo dolore sese cruciat, si que tota quasi contracta, quia ferè in rerum omnium creaturarum, & sui ipsius odium mutatur, contra quàm ipsi solet in hac vita contingere, ubi ferè plùs amat, quam odit, immò nihil odit, nisi quia amat: sed tunc eius ferè unicus actus est odium, & ferè nihil amat quidpiam, nisi quia oderit, odium autem acerbum est, pœnam habet, quia amaritudinem invehit: nec mirum, quia est contra inclinationem, & semper invenit contrarium, quod averfatur, & fugit.

2. Maxima ex parte tollitur in eâ libertas: Cum enim prima libertatis origo sit in intellectu, propter eius indeterminationem; & aliunde, in altera vita intellectus ferè determinetur ad paucas cogitationes, præsertim circa quædam objecta, sublata in eo indifferentia tollitur penè libertas in voluntate: at omnino tollitur circa quædam objecta quæ juvare possent, & illud impletur quod dicitur apud Matth. 22. *Ligatis manibus, & pedibus, projicite eum in tenebras exteriores.*

3. Maxima etiam ex parte perit eius dominium in potentias inferiores: quia quædam extinctæ sunt, ut sensus interni, & externi, qui tantum in corpore reperiuntur, aliæ verò non obediunt, quia superiori agenti subditæ sunt à quo ad agendum determinantur, immò Deus in ipsis quosdam actus operatur. Itaque ipsa voluntas trahitur quò non vult, nec amplius suarum actionum est domina, & arbitra: nam status est mutatus & amittit modum agendi mutabilem: ô magnum in voluntate damnati doloris incrementum! In hac vita semper est ambulatoria, sed in altera, propter ipsius in uno objecto determinationem, sistitur.

4. In qua quisque voluntate, plenè non retractata moritur, in eâ permanet; secundum

illud Ecclesiasticis 11. *Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Et enim status omnino invariabilis, & immutabilis, quia est status æternus vitæ, quæ hominè ponit in termino. Et quoniam in vita omnes ferè voluntates deordinatae fuerunt; illæ omnes, ut quæ habuerunt rationem criminis ac demeriti, habent post vitam rationem pœnæ, atque supplicij, cruciantque plurimum. Ad voluntatem igitur, quæ potentia est, redeunt omnes voluntates quæ actus sunt in quibus, quia innumeræ sunt inter se contrariæ, propterea ab illis voluntas, & anima in varia discerpuntur. Porro in ijs voluntatibus quàm multæ sunt indecentes & indignæ, atque illæ voluntatem affligunt: quàm multæ inutiles & vanæ, & illæ amaritudine replent: quàm multæ sunt iniustæ, atque illæ contristant, nihilque nisi mœrorem relinquunt: *lassati sumus in via iniquitatis*: quàm multæ oblectantur & turpes, & illæ ingenti pudore afficiunt: quàm multæ crudeles, & illæ condemnant: quàm multæ contra Deum, & illæ disturbant atque deiiciunt. Post illas turmatim innumeræ sese offerunt, quæ ad statum præsentem pertinent, qui est status æternitatis, & illæ mirabiliter, & supra quàm credi potest, discruciant, ac torquent, eò utque ut anima non nisi supplicio se destinet, ex utroque statu misera, ex præsentem, & ex præterito: præteritum reponit memoria, secundum illud Bernardi; hic est vermis qui non moritur, memoria præteritorum: præsentem autem statum extendit in omnem æternitatem, propter immutabilitatem, & suam, & sui status. Mitto pleraque alia ad voluntatem pertinentia, cum dicta sufficiant.

Superest VII, ut pauca de Passionibus dicamus; Sed ne sit æquivocatio.

Nota 1. Passionis propriè dictas esse in duplici appetitu hominis, inferiori & super-

riori. Probatu ex earum actibus, amore odio, læticia, tristitia, spe, metu, & aliis, quæ passiones secundum varia obiecta sunt in alterutro appetitu, vel etiam in utroque, licet communiter passionum nomine intelligantur passiones appetitus inferioris quia præter actionem huius appetitus fit quædam corporis mutatio, & alteratio, unde ortum nomen passionis, cum tamen certum sit dari eiusdem nominis & denominationis actus in parte superiori, licet sæpe orientur etiam per sympathiam similes actus in corpore, & consequenter immutationes in eo, secundum illud Davidis, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.*

Nota 2. Cum passiones sint in appetitu, & duplex sit in homine appetitus, unus rationalis, seu superior, & alter sensitivus, seu inferior, & locus seu subiectum superioris sit anima, inferioris autem cor, insuper cum in morte pereant facultates corporæ, manent incorporæ, sequitur in anima separata non manere passiones appetitus inferioris, sed manere eas quæ sunt superioris, verum secundum statum cuiusque, qui certè pendet à morali, cum si status pœnæ præmii, quia iam non est spectanda anima secundum ens morale, quod causa est multorum quæ sunt in homine secundum diversitatem meritum.

Nota 3. Quod quemadmodum tempore tempestatis, exortæ in mari, non stant nisi venti contrarii, & turbulenti, & fluctus ingentes excitamur, & mare usque de que evertitur: ita eo tempore quo anima separata est à corpore insurgunt molestissimæ passionum omnium commotiones, anima in seipsam reducta. Quod apprimè expressisse Dorotheum doctrin. 12. nuper satis amplè dicebamus. Hoc unum ne longius hic sermone protrahatur addimus, ut id ex propria

experientia quisque coniectura assequatur Tu aliquando cupiditatem hic sensisti; infer inde quanta tunc erit, quam ardens, quam præceps, quam iniquita. Sensisti aliquando aculeos doloris, tunc demum scies, quid sit dolor, quid desperatio. Sanè possem dicere te ad hoc usque tempus ignorasse quid sit ira, & quid sit animi impatientia, quantumvis illis commotionibus agiteris. Quid dicam de Timore, qui gravior erit quolibet tormento? Sap. 4. *Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducunt illos ex adverso iniquitates eorum,* cum cogitationem dicit intelligis συζήτησιν rationationem, & supputationem: cum dicit traducunt, vult dicere convincent & coarguent ex adverso, stante in oppositum, & accusante conscientia. Et apud Job. cap. 15. *Terrebit seum tribulatio, & angustia vallabit eum sicut Regem qui preparatur ad prælium.* Denique omnes passiones insurgent, quando, ut ait idem cap. 21. *Lucerna impiorum extinguetur,* scilicet in morte, & ubi lux vitæ pefecerit.

Has cogitationes mihi suppeditavit apertum Lazari sepulchrum: Venisti & vidisti mi Auditor. *Tollitèr lapidem,* dicebat Christus. Addo, non tantum sepulchri, sed multò magis cordium. Tu tolle cordis tui duritiam, ac responde petenti. Quid tibi videtur de futuro statu animæ tuæ? An id unquam cogitasti, vel non? Si non cogitasti, unde illud provenit? An quia non credis immortalem animam? Sed unde non credis? Quia, inquis, nemo unquam rediit. Lazarus post sepulturam quatuor dierum exsuscitatus, idque coram innumeris testibus, quæ & miraculo adfuerunt, & exsuscitatum viderunt, manducantem & diu sibi superstitem? Sed Christus credit post trium dierum sepulturam, probatâ

tot testibus eius morte, & pluribus etiam eius resurrectione? Quin & innumeri alii variis sæculis à mortuis redidère? At, inquis, ego non vidi. Igitur nihil credis, nisi quod tu ipse vidisti? Sed quàm multa sunt, quæ credis, nec vidisti, in hominibus, in urbibus, in actionibus, & aliis innumeris? At iterum cur non credis? Quia, inquis, non placet, neque id certum est. Sed fortasse ita est? Reponis, Et fortasse non ita est, quia hinc inde rationes afferuntur. Hic te expecto. Mitro dicere sapienti homini hoc esse evidens, & homini Christiano id esse indubitatum, cum sit de fide, animam hominis non perire cum corpore. Sed fingamus dubium esse. Si ita est, hoc saltem habeo, id fortasse verum esse. Certè si de sola opinione ageretur, in eo quod esset dubium, tibi liberum foret credere, aut non credere; sed cum non agatur de sola opinione, sed de sibi consulendo in re maximi momenti, hoc à te postulo; An non ad hominis prudentiam pertineat, illam partem potius sequi, in qua uultum est periculum, & nullum damnum, quam alteri se committere, ubi, agitur de summa rerum? An non ille miser est sponte qui sic vivit? Sed quid passus sum, ut vel ex suppositione, in re tam gravi, tam certa, & tam evidente dubitares, cum omnia undique habeamus testimonia, & argumenta, rationis, fidei, experientia; & innumera nobis certa sint, quæ necessariò hanc veritatem inferunt? Quòd si aliquandò cogitasti, quid propterea fecisti? Quid statuisti in eam rem? Quod tibi remedium, quod solatium, quod adiumentum tibi comparasti? In aliis rebus tam es provi-

duus: Cur non in istis quæ non sunt alicuius temporis, sed æternitatis; quæ non sunt dubia, sed certa; quæ non partem continent tuæ fortis, sed illam totam quanta est?

At dicis te de istis cogitasse. Sed quoties? quam altè & quam profunde? Quàm multi ob eiusmodi cogitationes rebus omnibus valedixerunt? Quàm multi in solitudine se abdiderunt, ut hæc semper cogitarent, ut illa prævenire possent? Hæc est vera illa Christiana sapientia, quam veteres definiunt, Mortis meditationem. Eò enim mors perducit; mors quippe transitus est, sed nemo transitum satis intelligit, qui nescit in quid sit transitus. Hæc sunt illæ cogitationes de quibus Iobus cap. 17. *Dies mei transierunt, cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum.* In his se perpetuò infixum fuisse scribit Nazianzenus, & ita infixum, ut venas eius sanguine, & carnem succo privarent. Hæc sunt cogitationes Davidis Psalm. 76. *annos æternos in mente habui.* Has cogitationes suis operavit Moyses in Cantico: *Vtinam saperent & intelligerent ac novissima providerent!* Vtinam in eo sit, mi Auditor, tua sapientia, tua intelligentia, tua providentia! Omnis alia vana est, & supervacanea; omnis alia intra tempus concluditur, hæc respicit æternitatem: quam fe-

licem nobis donet Iesus Christus Filius Dei qui est benedictus in sæcula. Amen.

* * *